

5. Смірнова В. Права та обов'язки інших осіб, які залучаються до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Підприємництво, господарство і право. 2018. – № 7. С. 169–173.

6. Грібов М. Л. Поняття та правове регулювання використання спеціальних знань, умінь і навичок у кримінальному провадженні. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 1 (110). С. 13–21.

7. Венедіктов А.А., Венедіктова Ю.Є. Використання знань спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій. Участь спеціаліста у кримінальному провадженні : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 24 квіт. 2019 р.). С. 38–41.

Оголенко Альона Василівна,

начальник відділу режимно-секретного забезпечення Національної академії внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА СПІЛКУВАННЯ З ОСОБАМИ, ЯКІ КОНФІДЕНЦІЙНО СПІВПРАЦЮЮТЬ ІЗ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Використання інституту конфіденційного співробітництва у вирішенні завдань боротьби зі злочинністю мало місце на всіх історичних етапах розвитку суспільства, становлення та розвитку правової системи. [1, с. 49].

Дослідження передумов і генезису застосування інституту конфіденційного співробітництва в кримінальному провадженні надає змогу стверджувати, що це реальний крок до забезпечення прав та законних інтересів учасників кримінального процесу й наближення вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів що є невід'ємною умовою реформування правоохоронних органів України.

Вперше у КПК України 2012 р. передбачено можливість для слідчого використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених Кодексом (ч. 1 ст. 275 КПК України). [2].

Організація і тактика проведення негласних слідчих (розшукових) дій тісно пов'язана із використанням можливостей осіб, які конфіденційно співробітничать з правоохоронними

органами у кримінальному провадженні. Дані особи, можуть надавати допомогу і сприяти проведенню окремих оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій. При цьому особливе місце відводиться самому спілкуванню між слідчим, оперативними працівником і особою, яка конфіденційно у відповідності до вимог діючого законодавства з ними співробітничав, в процесі якого вирішуються завдання оперативного та кримінального провадження.

Спілкування – це складний багатоплановий процес установалення та розвитку контактів між людьми, який породжується потребами у спільній діяльності і включає обмін інформацією, сприймання й розуміння іншої людини, вироблення єдиної стратегії взаємодії.

Пізнання спілкування з особами, які конфіденційно співробітничать з правоохоронними органами у кримінальному провадженні, має двояке значення. По-перше, відомості про характер і зміст спілкування об'єктів оперативного та слідчого інтересу є джерелом цінної оперативно-розшукової та слідчої інформації про кримінальні наміри та події, які відбулись чи відбуваються в злочинному середовищі.

Як свідчить аналіз дослідження, спілкування починається із зовнішнього сприймання і формування першого враження. Позитивний вплив справляють ознаки уваги й інтересу до людини, впевненість у собі, естетична привабливість; негативно впливають емоційна напруженість, багатослів'я, квапливість реагування на висловлювання співбесідника. Цей процес зовні виглядає стихійним, але він має свої закономірності та може бути достатньою мірою упорядкований і прогнозований завдяки попередньому вивченню особистості.

Які ж існують психологічні чинники спілкування з особами, які конфіденційно співробітничать з правоохоронними органами у кримінальному провадженні?

Спілкування як головна складова соціальної комунікації, являє собою людські контакти й зв'язки, що зумовлені потребами осіб в спільній діяльності або в обміні інформацією. Передача інформації та взаєморозуміння визначає головний зміст спілкування.

Як свідчить аналіз теорії та практики ОРД та криміналістики, притаманні такі різновиди спілкування:

а) за ступенем зближення сторін:

безпосереднє («віч-на-віч»), яке відбувається, наприклад, при особистому витребуванні та вивченні слідчим, оперативним працівником документів, проведенні опитування, конфіденційної зустрічі тощо, а також опосередковане, коли воно здійснюється через проміжну ланку, наприклад, за допомогою іншої особи, наприклад оперативного працівника в порядку виконання відповідного доручення;

б) за тривалістю:

короткочасне, наприклад, опитування осіб на місці події злочину, коли пізнання особистості досягається неглибоке, і тривале, що передбачає поглиблене пізнання один одного та взаєморозуміння;

в) за ступенем завершеності:

закінчене (досягається вичерпаність теми, наприклад, при опитуванні мешканців будинків, розташованих по сусідству з місцем учинення кримінального правопорушення) і незакінчене, коли розгляд теми або здійснювана діяльність не доведені до результату, наприклад, при тривалому спілкуванні слідчого, оперативного працівника з особою, що підозрюється у скоєнні кримінального правопорушення;

г) за сторонами:

міжособистісне, якщо кожна особа спілкується з іншою особою без участі третьої сторони;

внутрішньо групове, коли з одного боку виступає особа з її індивідуальними потребами, інтересами, а, з іншого – група чи окремі її представники, які відстоюють групові потреби й інтереси.

У структурі спілкування загальноприйнятим є виокремлення трьох взаємозалежних сторін: комунікативної, інтерактивної та перцептивної.

Комунікативна сторона спілкування полягає у звичайному обміні інформацією між суб'єктами, що спілкуються.

Інтерактивна сторона являє взаємодію між індивідами, що спілкуються, тобто обмін конкретними знаннями та діями.

Перцептивна сторона спілкування означає сприйняття партнерами по спілкуванню один одного та встановлення на цій основі взаєморозуміння.

Отже, конфіденційне співробітництво з правоохоронними органами у кримінальному провадженні є взаємодія громадян, яка полягає у наданні ними на засадах добровільності систематичної законспірованої допомоги у вирішенні завдань кримінального судочинства.

Список використаних джерел

1. Сергєєва Д.Б., Негласне співробітництво в кримінальному процесі /вісник кримінального судочинства, № 4/2016, С. 47–54.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 474.

Павлик Микола Петрович,
здобувач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Наразі Україна переживає економічну нестабільність, що супроводжується недостатньою кількістю вільних робочих місць, затриманням заробітної плати, низькою оплатою достатньо важкої праці. На цьому фоні українці все частіше звертають увагу на більш привабливі умови праці за кордоном, що спонукає активну частину населення мігрувати в пошуках кращого життя та високооплачуваної роботи.

Водночас, попит завжди зумовлює низку пропозицій, у тому числі з боку недобросовісних осіб, які діють всупереч закону.

Як свідчить практика, злочинні дії здебільшого вчиняються особами, котрі виступають у ролі роботодавців, співробітників компанії з працевлаштування (як справжніх, так і підставних). В основному ці особи створюють фіктивну посередницьку фірму з надання послуг щодо працевлаштування на роботу за кордоном без мети надання таких послуг, з подальшим зникненням. Часто має місце введення в оману стосовно умов праці осіб, які користуються послугами посередницької фірми з працевлаштування за кордоном (за умов легального працевлаштування). У зв'язку із попитом Інтернету, ряд злочинців створюють фіктивні сайти агенцій щодо працевлаштування за кордоном з метою отримання «обов'язкового попереднього внеску» на вказані реквізити банківської картки за бронювання вакансії тощо.

До другої групи можна віднести осіб, які сприяють вчиненню злочину, у тому числі діяльність яких пов'язана із супроводженням дій, необхідних для переправлення за кордон з